

Nood- en interventieplanning en crisiscommunicatie

Rampen kunnen zich altijd en overal voordoen. Hoe kan u zich als burgemeester structureel voorbereiden om een gemeentelijk incident te coördineren? Het KB van 16 februari 2006 betreffende nood- en interventieplannen legt hiervoor specifieke verplichtingen op. In deze Besafe Bulletin vindt u voorbeelden van hoe gemeenten deze verplichtingen in de praktijk omzetten.

Opglabbeek

burgemeester: Benny Spreeuwers
inwoners: 9.800
provincie: Limburg

“Elke week is iemand anders van de Veiligheidscel van wacht.”

Benny Spreeuwers,
Burgemeester
Opglabbeek

Eén plan voor allen

Dominic Knapen, kapitein bij de brandweer van Genk, is ambtenaar noodplanning voor Genk. Bovendien staat hij zijn collega's in As, Opglabbeek, Zutendaal en Houthalen-Helchteren met de noodplanning bij. De centralisatie levert eenduidigheid op en verhoogt de efficiëntie.

Voor Jos Knoops, medewerker van de Technische Dienst, is het evident dat Dominic Knapen de planning centraal mee hielp opmaken. “We gingen met onze vragen over nood- en interventieplanning altijd naar hem. Hij bekijkt de planning globaal, ik zorg ervoor dat ondersteuning vanuit Opglabbeek zo optimaal mogelijk verloopt.” De samenwerking loopt enorm vlot, zegt Knoops: “Dominic speelt kort op de bal. Zijn mails zijn altijd simpel en heel duidelijk.”

Wekelijkse gsm-wissel

Dominic Knapen merkte in de vijf gemeenten verschillen in aanpak op. Vaak hebben ze te maken met persoonlijke voorkeuren. “De ene burgemeester wil bij elk incident op de hoogte worden gesteld. De andere burgemeester verwacht enkel meldingen van de belangrijkste zaken.” Voor Knapen is het onmogelijk om bij te houden wat de procedurele verschillen zijn in de vijf gemeenten. Bij een eventuele zware ramp zou er daardoor kostbare tijd verloren kunnen gaan. Vandaar de keuze voor een eenduidige aanpak. “Burgemeesters worden pas ingelicht bij ernstige incidenten. Bij een gewone woningbrand zonder gevaar voor de omwonenden worden ze niet opgeroepen, wel achteraf gewoon ingelicht.” Er blijft ruimte voor specifieke oplossingen. Elke gemeente moet een Veiligheidscel (zie kader) oprichten. Alle leden daarvan moeten doorlopend bereikbaar zijn. **Burgemeester Benny Spreeuwers** legt uit hoe ze in Opglabbeek de permanentie verzorgen. “We hebben een gsm die circu-

leert. Elke week heeft iemand anders van onze gemeentelijke Veiligheidscel wachtdienst. Komt er een melding binnen, dan verwittigt hij de andere leden van de Veiligheidscel.” ■

Veiligheidscel

Taken:

- noodplannen opstellen, testen en administratief bijhouden;
- noodsituaties en oefeningen evalueren;
- een risico-inventaris en -analyse opmaken.

De multidisciplinaire samenstelling in Opglabbeek:

- burgemeester Benny Spreeuwers
- overkoepelende noodplanambtenaar (Dominic Knapen)
- commandant van de brandweer – discipline 1
- arts van de provinciale afdeling van de FOD Volksgezondheid – discipline 2
- commissaris van politie – discipline 3
- hoofd van de Technische dienst – discipline 4
- verantwoordelijke van de gemeentelijke infodienst – discipline 5
- gemeentesecretaris
- voorzitter van het OCMW

Zie ook het KB van 16 februari 2006 betreffende de nood- en interventieplannen (BS, 15 maart 2006)

Inhoud

Griepandemie opvangen - Waterloo	p. 2
Vlotte communicatie bij waterlek - Geetbets	p. 3
Noodplanning op het drielandpunt - Aubange	p. 4
Burgers voeren mee het noodplan uit - Tinlot	p. 5
Noodplanning in de haven - Gent	p. 6

Waterloo

burgemeester: Serge Kubla

inwoners: 30.000

provincie: Waals-Brabant

“Bij het griep-noodplan treden we op ter ondersteuning van het federaal niveau.”

Serge Kubla,
Burgemeester
Waterloo

Griepandemie opvangen

Hoewel de federale regering het algemeen beheer van de griepandemie A/H1N1 leidt, hebben de gemeenten een rechtstreekse en concrete rol te spelen op het terrein. In Waterloo is men er al mee bezig sinds mei 2009. En als er een epidemie zou uitbreken, dan staat men klaar om ze aan te pakken.

Net zoals alle Belgische gemeenten heeft Waterloo de plicht om een algemeen nood- en interventieplan op te stellen, gerealiseerd door de veiligheidscel die begin 2009 door burgemeester Serge Kubla werd opgericht. Dat plan, dat momenteel ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de Gouverneur van de Provincie Waals-Brabant, streeft ernaar de noodsituaties te beheren door de 5 betrokken disciplines te laten samenwerken. (Voor de disciplines, zie kader p. 3)

Onlangs heeft de provincie de gemeente ook belast met het ontwikkelen van een specifiek plan betreffende de griep A/H1N1. “Wij treden slechts op ter ondersteuning van het federaal niveau”, preciseert Serge Kubla.

Waterloo heeft een Business Continuity planning opgesteld om ziekte bij de eigen werknemers en hulpverleners op te vangen.

“De limieten van het actieveld van een burgemeester zijn dus snel bereikt. Want wij moeten in grote lijnen de instructies opvolgen die van het federaal crisiscentrum komen.” Om de planning concreet aan te pakken, zijn de burgemeester en bepaalde leden van de veiligheidscel vanaf mei samengekomen met de association des médecins généralistes van Waterloo en Braine-Lalleud (l'AM&Gé), de voorzitter van het OCMW, de verantwoordelijke van het psycho-sociaal luik en de gemeenteambtenaar belast met de noodplanning. De eerste beslissing: het OCMW werd aangewezen als het lokaal zorgmeldpunt (LZMP). Waterloo heeft een voordeel. In het opvangcentrum voor maatschappelijk welzijn is ook een rusthuis gehuisvest, met een verplegingspool en verschillende psychosociale actoren die de verschillende opdrachten van het lokaal zorgmeldpunt zullen kunnen beheren.

“Sinds de zomer is het lokaal zorgmeldpunt klaar en het materiaal geïnstalleerd opdat wij het onmiddellijk kunnen gebruiken, indien nodig. Naar aanleiding van

onze overlegvergaderingen werd er specifiek materiaal aangekocht zoals een stethoscoop, die gedesinfecteerd kan worden in een waterige oplossing, hydro-alcoholische en desinfecterende oplossingen.”

Drie fasen

Als de griepandemie A/H1N1 zou uitbreken, zal het gemeentelijke plan onmiddellijk in werking treden. Het bestaat uit drie grote luiken:

- Het openen van een gezondheidscentrum van zodra de huisartsenvereniging hierom vraagt.
- Het oprichten van een callcenter voor de huisartsen die van vier uur tot vier uur van wacht zijn, bijgestaan door een verpleegster van het OCMW voor de permanenties.
- Het oprichten van een callcenter bestemd om informatie te geven aan de bevolking met betrekking tot de maatregelen die de gemeente genomen heeft.

De continuïteit verzekeren

Dit laatste punt, dat onder het *Business Continuity planning* valt, is vooral van belang om een correcte en coherente werking van de gemeente te waarborgen, ingeval een groot aantal werknemers getroffen zou worden door de griep. Het team van Serge Kubla heeft een lijst opge maakt met de diensten die absoluut open moeten blijven (politie, dienst bevolking, dienst openbare werken, persdienst, personeelsdienst, OCMW, verspreiden van maaltijden aan huis) en van diensten die tijdelijk kunnen gesloten worden zoals toeristische sites, bibliotheken en muziekacademies. “Wij zullen dan moeten overwegen om bepaalde personen van één dienst naar een andere over te plaatsen om de afwezigheden in bepaalde diensten die open moeten blijven, in te vullen. Het gaat hier uiteraard om administratieve versterking. Maar voor het beheer van het lokaal zorgmeldpunt kunnen we een beroep te doen op externen van bij Kind en Gezin of van de arbeidsgeneeskundige dienst, indien nodig.”

Communicatie is één van de essentiële punten bij het crisisbeheer. De burgemeester zorgt voor de coördinatie ervan. “Vanaf september hebben wij de bevolking, via het gemeenteblad ‘Waterloo Info’ en de website van de gemeente, geïnformeerd over de maatregelen die genomen zouden worden ingeval het plan in werking wordt gesteld. Wij hebben ook op een honderdtal drukbezochte plaatsen affiches verspreid van de FOD Volksgezondheid met daarop de elementaire voorzorgsmaatregelen. Die hebben we verdeeld in de scholen, grootwarenhuizen en musea, kortom, op alle voor het publiek toegankelijke plaatsen.” ■

Budgettair

Volgens de plaatselijke overheid is het moeilijk om het budget te berekenen dat voor het beheer van deze problematiek werd toegekend. Er werd vooral een beroep gedaan op de arbeidstijd van de gemeentebedienden. Voor het lokaal zorgmeldpunt en het materiaal werd 850 euro uitgegeven. Als het niet nodig zou zijn in het kader van de pandemie A/H1N1, kan het materiaal worden hergebruikt in het rusthuis. Afgezien van de antivirale geneesmiddelen, die de FOD Volksgezondheid leverde, heeft de gemeente in samenwerking met het OCMW de gehele organisatie van het project financieel gedragen.

Geetbets

burgemeester: Benny Munten

inwoners: 5.800

provincie: Vlaams-Brabant

“Alle actoren kennen elkaar zeer goed en kunnen dus vlot op elkaar inspelen.”

*Benny Munten,
Burgemeester
Geetbets*

Flotte communicatie bij waterlek

Op 26 augustus 2009 sprong er in Geetbets een waterleiding. Dat maakte dat de bevolking zonder water kwam te zitten. Een efficiënte communicatie zorgde ervoor dat de bewoners snel op de hoogte gebracht werden. In de loop van de avond was er opnieuw drinkwater.

Vroeg in de ochtend van 26 augustus zagen toevallige voorbijgangers een krater in het wegdek. Door een breuk in de waterleiding 's nachts spoelde een groot deel van de straat weg. Burgemeester Benny Munten werd ingelicht en nam direct contact op met de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening (VMW) en de eigen bevoegde diensten: “Omdat de VMW nog niet direct ter plaatse konden zijn, zorgde de technische dienst voor het eerste onderzoek van de plaats en sloot de VMW alvast het water af.”

Toen bleek dat het om een hoofdleiding ging, stelde men een persbericht op voor de plaatselijke correspondenten. Iets voor de middag vertrokken zo twee mailtjes naar de regionale omroepen. De gemeente heeft een bestand met perscorrespondenten, zodat nieuwsberichten snel bij de juiste personen terecht komen. Op deze manier zat het bericht al in het middagjournaal. Ook de inwoners zelf kregen informatie over de situatie. De politie reed in de gemeente rond en riep met megafonen om dat ze vanaf 14u zakjes drinkwater konden afhalen. Daarvoor had de gemeente de civiele bescherming ingeschakeld. Zij voerden de waterzakjes aan vanuit Liedekerke. Bovendien konden ze nog een extra lading zakjes ter beschikking stellen die over was van het festival Pukkelpop een paar dagen voordien.

Leiding hersteld

In de loop van de namiddag kwam de VMW ter plaatse en kon de leiding hersteld worden en de krater gevuld. Tegen 23u was er opnieuw kraantjeswater. De burgemeester liet aan de inwoners via de media weten dat het belang-

rijk was om het water eerst eventjes te laten lopen. Door deze efficiënte communicatie was het niet nodig om het noodplan in werking te stellen. “Het voordeel van een kleine gemeente is dat alle actoren van dat plan elkaar al kennen in een andere hoedanigheid en dus vlot op elkaar inspelen,” legt burgemeester Munten uit. De noodplanambtenaar is ook het hoofd van de technische dienst en de gemeentesecretaris is de informatieambtenaar.

Een situatie die op deze manier opgelost wordt, vraagt niet veel van de budgetten. De technische dienst kon ter plaatse komen tijdens de werkuren en deed daarna overuren. Dat viel dus onder de dagelijkse werking. ■

Wat als het noodplan wél in werking wordt gesteld?

Een situatie wordt altijd gefaseerd aangepakt en gecoördineerd op gemeentelijk, provinciaal of federaal niveau (zoals vastgelegd in het KB van 16 februari 2006 betreffende nood- en interventieplannen). Daarbij wordt rekening gehouden met verschillende **criteria**:

- feiten;
- geografische uitgestrektheid;
- aantal slachtoffers;
- milieueffecten;
- economische weerslag;
- sociale weerslag;
- benodigde middelen.

Een noodsituatie heeft verschillende aspecten. De opdrachten van de interventiediensten zijn dan ook verspreid over **vijf disciplines**:

1. hulpverleningsoperaties;
2. medische, sanitaire en psychosociale hulpverlening;
3. de politie van de plaats van de noodsituatie;
4. logistieke steun;
5. informatie.

Elk van deze disciplines stelt een eigen monodisciplinair interventieplan op. Dat beschrijft de eigen werking.

Opleiding lokaal integraal veiligheidsbeleid: van visie tot plan

Kortrijk en Leuven, maart – april 2010

De opleiding richt zich tot alle actoren met een verantwoordelijkheidsfunctie inzake lokale integrale veiligheid en tot wie betrokken is bij de voorbereiding en/of uitvoering van het lokale veiligheidsbeleid.

Deze ruime basisvorming vertrekt vanuit een multidisciplinaire insteek en leert competenties (kennis, methodiek en vaardigheden) ontwikkelen op het vlak van visievorming en actieplanning.

Deze opleiding is een organisatie van het Postuniversitair Centrum van de K.U.Leuven Campus Kortrijk, het Leuven Instituut voor Criminologie (LINC) van de K.U.Leuven en het Expertisecentrum Maatschappelijke Veiligheid van de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen (Katho).

Meer informatie vindt u op:

<http://pav.kuleuven-kortrijk.be/nl/PAV/Opleidingsaanbod/Meerdaagse/Opleiding/?code=1622>

Inlichtingen via:

Dienst Postacademische Vorming, Postuniversitair Centrum K.U.Leuven Campus Kortrijk

Tel. 056 246184 · Fax 056 246998

info.pav@kuleuven-kortrijk.be · <http://pav.kuleuven-kortrijk.be>

Grensoverschrijdende industriezones, nucleaire installaties en Seveso-bedrijven

Bedrijven en industriezones zijn over heel het land te vinden. In het gemeentelijk Nood- en Interventieplan moet er rekening mee gehouden worden: interne noodplannen van bedrijven moeten aansluiten bij de externe lokale plannen. Bij een aantal gemeenten komt daar nog een extra aspect bij kijken. Met name bij nucleaire installaties en Seveso-bedrijven waar gevaarlijke stoffen verwerkt of opgeslagen worden, is er extra voorzichtigheid geboden en gelden er specifieke wettelijke verplichtingen. De risicobeheersing is uiteraard complexer en er zijn meerdere instanties bij betrokken. Ook gemeenten met nucleaire installaties (**Tinlot**, p. 5) of Seveso-bedrijven (**Gent**, p. 6-7) op hun grondgebied of in de omgeving, hebben een rol te spelen in dit veiligheidsverhaal. Industrie in de grensstreek vergt eveneens een specifieke aanpak (**Aubange**).

Aubange

burgemeester: Jean-Paul Dodelinger

inwoners: 15.600

provincie: Luxemburg

Noodplanning op het drielandenpunt

De grote verkeersknooppunten en de nabijheid van belangrijke industriële sites zijn risico-elementen waar het noodplanningsbeleid in Aubange rekening mee moet houden. Daar komt nog het grensoverschrijdend karakter van de industrie bij kijken.

Aubange moet met zeer specifieke risico's rekening houden bij het opstellen van de nood- en interventieplanning. Daarom nam het deel aan een project van het federaal Crisiscentrum. Dat zette een methodologie op voor de identificatie en analyse van de risico's op lokaal vlak (*zie kader*). Het gemeentelijk algemeen nood- en interventieplan (ANIP) werd onlangs overhandigd aan de Gouverneur van de provincie Luxemburg. Florence Gofflot, de ambtenaar die belast is met de noodplanning van de gemeente, hoopt dat het ANIP voor het einde van het jaar wordt goedgekeurd. De monodisciplinaire plannen en de interne plannen werden al door bepaalde bedrijven uitgewerkt.

Verkeer, EOP en de chemische industrie

Behalve de wettelijke verplichtingen die elke gemeente omtrent noodplanning heeft, is er ook de specifieke geografische ligging van Aubange. Het bevindt zich op het drielandenkruispunt van België, Frankrijk en het Groothertogdom Luxemburg. Burgemeester Jean-Paul Dodelinger: "Door de ligging moeten we ook de grensoverschrijdende risico's analyseren die we moeten beheren. Wij werken daar momenteel aan met de Franse en Luxemburgse overheden. De risico's die daarbij naar voren komen zijn zeer divers. Een eerste zaak om verder te analyseren is het enorm drukke verkeer naar het financieel centrum van de stad Luxemburg. De N830 die, via de zone van Aubange, van Mont Saint Martin tot het Groothertogdom gaat, is een problematische verkeersader die oververzadigd is door het transport."

Er is ook een specifieke zone waarvoor een risicoanalyse vereist is: de Europese ontwikkelingspool (EOP). Die zone werd in 1985 opgericht om de grensoverschrijdende zone Longwy (Frankrijk), Rodange (Luxemburg) en Athus (België) economisch te laten heropleven na de achteruitgang van de staalindustrie in deze regio. De EOP heeft gezorgd voor de diversificatie van de tewerkstelling, de oprichting van industriezones en het ontstaan van ondernemingen zoals de Terminal Container van Athus, de eerste droge haven van Europa. Alle potentiële noodsituaties die uit deze activiteiten kunnen voortkomen, moeten

in aanmerking worden genomen.

Het derde punt ten slotte bij de risicoanalyse van de grensoverschrijdende zone is het milieu. Met name door de aanwezigheid van chemische bedrijven kan er op milieuvlak ook heel wat mis lopen. Deze drie aandachtspunten worden momenteel geanalyseerd en zouden moeten leiden tot een grensoverschrijdende noodplanning en samenwerkingsakkoorden tussen de drie buurlanden.

"Tot nu toe hebben we nooit grote rampen gekend. Bij de brand bij Luxfer in 2006 kwam de samenwerking tussen de Belgische brandweer en die van Longwy en Pétange snel op gang. Luxfer is een onderneming gespecialiseerd in het recycleren van metaalafval op de industriezone van Aubange. De coördinatie bij dit soort incidenten moet wel geformaliseerd worden, door voorafgaand schriftelijke noodprocedures uit te werken. Zo weet iedereen wat te doen vóór, tijdens en na een nood-situatie", aldus Dodelinger. ■

De chemische industrie in de zones rond de gemeente houdt heel wat risico's in voor mens en milieu.

Methodologie voor risico-identificatie en -analyse op lokaal vlak

Overeenkomstig de bepalingen van het KB van 16 februari 2006 betreffende de nood- en interventieplannen, moeten de lokale overheden een nood- en interventieplan opstellen. In dit kader is het project Risicoanalyse van start gegaan in februari 2007. Doel van dit project is om een methodologie uit te werken om de risico's op lokaal vlak te bepalen. Deze methodologie steunt op de methode Apell (Awareness and Preparedness for Emergencies at Local Level), ontwikkeld voor de Verenigde Naties en aangepast aan de Belgische situatie. Bovendien werden de lokale noden op het terrein geanalyseerd. Hiervoor werden er twee provincies (Namen en West-Vlaanderen) en acht gemeenten (Zelee, Welkenraedt, Brussel-Stad, Kortesseem, Aubange, Bergen, Watermaal-Bosvoorde en Leuven). Op basis van de terreinvaststellingen werden standaardfiches, referentietabellen en een eerste *Noodplanningsgids Risico's* uitgewerkt.

"Met schriftelijk vastgelegde procedures weet iedereen wat te doen vóór, tijdens en na een incident."

Jean-Paul Dodelinger,
Burgemeester
Aubange

Tinlot

burgemeester: Cécile Louviaux-Thomas

inwoners: 2.400

provincie: Luik

“We kozen voor een beleid van vrijwillige responsabilisering van de bevolking.”

Cécile Louviaux-Thomas,
Burgemeester
Tinlot

Burgers voeren mee het noodplan uit

In de gemeente Tinlot steunt een deel van het nood- en communicatieplan op de burgerparticipatie. Een originele methode, gebaseerd op solidariteit en teamwerk tussen de gemeentebambtenaren en de bevolking.

De gemeente werkt niet alleen de noodplanning uit, maar is ook verantwoordelijk voor het luik crisiscommunicatie, dat een cruciale pijler vormt bij dramatische gebeurtenissen. Maar hier koos men voor een alternatieve aanpak: de gemeente heeft haar burgers bevraagd om te weten of zij zich ook in het noodplanningproject wilden engageren. “Wij hadden de toepassing van het noodplan kunnen uitwerken op het niveau van het college. Dat telt vijf leden plus zeven personen afkomstig van het gemeentepersoneel. Maar wij dachten dat we dan niet met genoeg zouden zijn. Vandaar het idee om een beroep te doen op de bevolking. Die is namelijk meer aanwezig in de dorpen dan de leden van het college, dat zich er anders tijdens de werkuren naartoe zou moeten verplaatsen. Bovendien kent de bevolking de plaatselijke situatie vaak beter dan bijvoorbeeld de brandweer. Het is hun gemeente, hun dorp en de burgers kunnen persoonlijk betrokken worden bij de evenementen. Daarom hebben wij gekozen voor dit beleid van vrijwillige responsabilisering”, legt Cécile Louviaux, burgemeester van Tinlot uit. Het opzetten van een dergelijk project in deze gemeente met 2.400 inwoners, verspreid over zes kleine dorpen, is in het bijzonder te danken aan de solidariteit van de mensen. “Die solidariteit hebben we deze zomer kunnen vaststellen. Toen werden we getroffen door twee branden. De twee gezinnen van wie de huizen werden beschadigd, vonden onmiddellijk onderdak elders in het dorp, dankzij de hulp van hun burens.”

Gemengde teams

Op vlak van het nood- en crisiscommunicatieplan is de gemeente verantwoordelijk voor twee luiken: de psychosociale begeleiding van de personen - ook discipline 2 ge-

noemd - en de informatie aan de bevolking, of discipline 5. Concreet zou Tinlot, ingeval van ramp, een reeks maatregelen moeten nemen waaraan - behalve de gemeentebambtenaren - een vijftiental burgers zouden moeten deelnemen. Om het hoofd te bieden aan het psychosociale luik zou de gemeente in volgende zaken moeten voorzien:

- Een opvangcentrum voor de personen die betrokken zijn bij een ramp. Er worden een sociaal assistente, een verantwoordelijke en twee plaatsvervangers voorzien voor deze eerstelijnsopvang.
- Een telefonisch oproepcentrum om te antwoorden op de vragen van de nabestaanden van eventuele slachtoffers om te voorkomen dat iedereen zich naar de plaats van de ramp haast.
- De organisatie van een rouwkapel.
- Een centrum voor de verwerking van de informatie, met aangepaste en gedetailleerde lijsten van de slachtoffers, en lijsten van de gewonden of vermiste personen. Dit centrum zou samen met discipline 5 (informatie en communicatie) moeten werken.
- Een begeleidingscentrum voor de nabestaanden van de slachtoffers, bestemd om hun naam te registreren, de beschikbare informatie over de slachtoffers te geven en emotionele steun te bieden.

Nucleair ongeval

Tinlot is gelegen binnen een perimeter van 10 km rond de centrale van Tihange, in een zogenaamde gevoelige zone. Bij een nucleair ongeval, zouden alle gemeentelijke noodmaatregelen moeten toegepast. Ook andere maatregelen die niet van de gemeente afhangen, zoals het in werking stellen van de sirenes of de evacuatie, zijn dan van kracht. De begeleiding van de slachtoffers en de berichtgeving zouden op dezelfde manier verlopen.

Wat het luik informatie betreft (discipline 5), moet de gemeente bij een incident eveneens een informatiecentrum voor de coördinatie van de berichtgeving aan de bevolking, een call-center en een perscentrum oprichten. Het luik informatie hangt vanzelfsprekend nauw samen met de maatregelen. Er wordt nog bestudeerd hoe het luik moet worden uitgewerkt.

Tinlot werd eveneens door de Provincie aangemoedigd om zich bij vijf andere buurgemeenten te voegen die deel uitmaken van dezelfde politiezone. Het doel: voorkomen dat de interne middelen uitgeput raken en de menselijke en logistieke bevoegdheden verenigen. ■

Informer en om te betrekken

Om de reserve samen te stellen van de deskundige personen die kunnen worden ingezet bij eventuele rampen, heeft de gemeente Tinlot, via haar nieuwsbrief *Tinlot 4 saisons*, een oproep gelanceerd bij de vrijwilligers. Zij zullen een opleiding krijgen om adequaat te reageren in noodsituaties. De gemeente houdt de lijst van vrijwilligers bij.

Op 29 januari 2009 heeft het college de gemeenteraadsleden, de raadsleden van het OCMW en de hele bevolking uitgenodigd op een algemene informatievergadering. Daarop willen ze het hen het noodplan, dat op 5 maart 2009 door de provincie werd goedgekeurd, uitleggen. Tijdens de vergadering werd aan de burgers duidelijk gemaakt waaruit het werk achter elke dringende interventie bestaat. Op die manier hebben nieuwe vrijwilligers zich geëngageerd.

Gent

burgemeester: Daniël Termont

inwoners: 240.000

provincie: Oost-Vlaanderen

“Iedereen moet als teamspeler kunnen opereren.”

Daniël Termont,
Burgemeester
Gent

Noodplanning in de haven

In of rond het Gents havengebied zijn er niet minder dan 22 Seveso-instellingen. Bij het specifieke veiligheidsbeleid staat de multidisciplinaire samenwerking centraal. Dat zijn niet zomaar twee woorden. Er gaat een enorm uitgewerkte aanpak achter schuil.

“Veiligheid in en om de haven is een permanente bezorgdheid. De veiligheid van de omwonenden is altijd een prioriteit,” zegt burgemeester Daniël Termont. Zowel de provinciale als de gemeentelijke veiligheidscel kijkt zorgvuldig toe en overlegt regelmatig, ook met elkaar. De coördinatie van de gemeentelijke veiligheidscel en het gemeentelijk Algemeen Nood- en Interventieplan (ANIP) is in handen van Hildegard Dierens, ambtenaar nood- en interventieplanning. Ze is sinds maart 2008 in dienst. Op korte tijd verrichtte ze heel wat werk en het is duidelijk dat burgemeester Termont op haar kennis en expertise steunt.

Daarnaast speelt het Havenbedrijf Gent (agh) een grote rol. Het havenbedrijf houdt zelf veel informatie bij over de activiteiten en ondernemingen en gebruikt daarnaast ook een algemene codex gevaarlijke stoffen en een specifieke codex. De laatstgenoemde codex bevat een lokalisatiesysteem op basis van kaainummers en met daaraan gekoppeld de veiligheidscriteria inzake de afstand tot woonkernen. Dit uniek systeem bestaat enkel in de haven van Gent.

Een bijkomende verwezenlijking waarop Termont zeer fier is, is Enigma. “Dat hoogtechnologische Geogra-

fisch Informatiesysteem volgt de situatie op de kade op, maar er is ook een koppeling met alle in- en uitvarende schepen. Alle details over de hoeveelheden en gevaren van het transport worden 24 uur op 24 met Enigma opgevolgd. Het is een duur systeem, maar het is de investering meer dan waard gebleken.”

De bedrijven zelf dienen volgens de wettelijke bepalingen allemaal over een intern noodplan te beschikken. De hoogdrempelige Seveso-bedrijven geven bijkomend aan de Federale Directie Civiele Veiligheid van de Provincie Oost-Vlaanderen ook de inventaris door van hun gevaarlijke goederen en de contactgegevens van de verantwoordelijken. Er wordt bovendien voor elk hoogdrempelig Seveso-bedrijf een Bijzonder nood- en Interventieplan opgemaakt. Dit gebeurt onder leiding van de Federale diensten van de gouverneur.

Vervolgens heeft de Gentse brandweer eveneens een gedetailleerd interventiedossier van elk Seveso-bedrijf. Welke producten zijn aanwezig, wat kan er zich voordoen, enzovoort? Bij een interventie raadplegen ze dit dossier in de wagen. Wanneer ze toekomen, weten ze precies wat ze moeten doen. Ook de Gentse politie beschikt over een specifiek interventiedossier voor elk Seveso-bedrijf.

“De actoren die zich met de veiligheid van de haven, en die van Seveso-bedrijven in het bijzonder, bezighouden hebben preventief al heel wat werk verricht en zijn goed voorbereid,” concludeert Termont.

Actie tijdens een incident

Bij een incident verwittigt het bedrijf in kwestie het federaal crisiscentrum en de lokale hulpdiensten. Ter plaatse houden de hulpdiensten een ‘motorkapoverleg’. Is het risico beperkt en de middelen toereikend, dan coördineren de gemeente en de burgemeester de actie. Anders neemt de gouverneur het voortouw. Wat ook kan gebeuren indien de situatie verergert en er op geschaald moet worden naar een provinciale fase. ▶

Gentse Seveso-noodplanning in een notendop

- Al meer dan 10 jaar noodplanning.
- 22 Seveso-instellingen: 12 hoogdrempelige - 10 laagdrempelige bedrijven. Gesitueerd in en rond het havengebied.
- In ANIP Gent: actiekaart voor elk Seveso-bedrijf. Bevat info: adres, contactgegevens, liggingplan, opsomming gevaarlijke producten.
- Provincie Oost-Vlaanderen stelt BNIP op voor ieder hoogdrempelig Seveso-bedrijf. Stad Gent heeft inspraak in plannen.
- Provincie Oost-Vlaanderen heeft infofiche van elk hoogdrempelig Seveso-bedrijf: inventaris goederen, contactgegevens, noodscenario's.
- Gentse brandweer en politie hebben interventiedossiers over alle Seveso-bedrijven.
- Alle betrokken actoren en disciplines: Stad Gent, Federale Directie Civiele Veiligheid van de Provincie Oost-Vlaanderen, Havenbedrijf Gent agh, Seveso-bedrijven, brandweer, lokale en federale politie, medische hulpverlening (FOD Volksgezondheid), FOD Binnenlandse Zaken (Seveso-fonds, Civiele Veiligheid en Crisiscentrum).

► "Ere wie ere toekomt, Gouverneur Denys en zijn voltallige veiligheidscel steken veel energie in noodplanning en veiligheid", aldus Termont.
Afgelopen zomer was er drie keer met hetzelfde Seveso-bedrijf een probleem: er kwam zwaveldioxide vrij. "Na de derde keer diende er iets ondernomen te worden. Zo kon het niet verder." De Stad legde daarom - in overleg met de gouverneur en het bedrijf - aanpassingsmaatregelen op aan het bedrijf en de productie werd stilgelegd.

Snelheid maal 4

Bij een incident is snel handelen van cruciaal belang, en wel op 4 gebieden:

1. het **Seveso-bedrijf** moet snel alarm slaan;
2. de **hulpdiensten** moeten snel ter plaatse zijn en de situatie kunnen inschatten;
3. de **structuren** moeten snel op poten worden gezet (een commandopost-operaties opzetten, de gemeentelijke of provinciale fase afkondigen het coördinatiecomité bijeenroepen, enz.);
4. de **bevolking** moet snel en adequaat **verwittigd** worden indien bij gevaar.

Dit kan enkel mits een goede voorbereiding.

Communicatie bij een incident

De veiligheidsaanpak is één zaak, de communicatie er rond een andere. Ze wordt afgestemd met de FOD Binnenlandse Zaken (Civiele Veiligheid en Crisiscentrum) en met de Federale Directie Civiele Veiligheid van de provincie. De buurtbewoners kregen **brochures** over Seveso-bedrijven: welke risico's houden ze in en wat er gebeurt bij een incident.

De Stad Gent onderhoudt ook goede contacten met de **radio** en **televisie**. Bij een incident kan de pers meteen de inwoners waarschuwen. Indien nodig kan de **politie** ook lokaal de mensen informeren via luidsprekers. De **website** van de stad wordt ook continu bijgewerkt en het bestuur kan ook rekenen op de wekelijkse uitzending van stadstelevisie op de regionale zender, voor

preventietips en informatieverspreiding.

Op zich is dat al een mooi instrumentarium aan communicatiekanalen. Momenteel is een nieuwe tool in ontwikkeling: een **sms**-dienst. "Dat zou het mogelijk maken om via gsm-masten in de gevarenperimeter mensen te verwittigen. Er wordt dus niet gekeken wie er allemaal in die zone woont. Neen, iedereen die er zich *bevindt*, moet op zijn mobieltje kunnen lezen dat hij bijvoorbeeld binnen moet blijven en ramen moet sluiten." De onderhandelingen met de operatoren lopen momenteel vrij stroef.

Voorwaarden voor succes

Burgemeester Termont ziet verschillende voorwaarden voor een succesvol noodplanningsbeleid. **Samenwerking is cruciaal**, maar niet altijd evident. "Hulpdiensten hebben ook hun monodisciplinaire plannen en moeten soms van hun vertrouwde aanpak afwijken. Sterke persoonlijkheden zijn nodig, maar bovenal moet iedereen als teamspeler kunnen opereren. Een korpschef of een brandweercommandant die als Einzelgänger optreedt: dat werkt niet!"

Nog een tip die hij aan al zijn collega-burgemeesters aanraadt: "Werk samen met provinciale diensten. **Na-ijver is uit den boze**. Zet als burgemeester een stap terug indien nodig."

"De samenwerking loopt in Gent zeer goed." Daar heeft Termont een verrassende verklaring voor: de Gentse Feesten. "Al tien jaar werken de hulpdiensten multidisciplinair samen en is er veel onderling overleg om de veiligheid tijdens de feesten te garanderen." ■

DVD noodplanning en crisiscommunicatie

Op dit moment wordt op initiatief van het Crisiscentrum van Binnenlandse Zaken een DVD gemaakt met een verzameling van interviews waarbij burgemeesters toelichting geven over hun ervaringen over noodplanning, crisisbeheer en crisiscommunicatie. U kunt inderdaad beter vooraf lessen trekken uit de ervaringen van anderen, dan nadien tot dezelfde conclusie te moeten komen na een noodsituatie. In het oog te houden op: www.crisiscentrum.be

Colofon

Abonnement en redactieadressen:

FOD Binnenlandse Zaken,
Algemene Directie Veiligheid en Preventie,
Ann Cossement, Waterloolaan 76, 1000 Brussel,
ann.cossement@ibz.fgov.be, 02 557 33 05

Verantwoordelijke uitgever:

Jérôme Glorie,
Directeur-generaal Veiligheid en Preventie (ADVP),
Waterloolaan 76, 1000 Brussel

Realisatie en teksten:

Kluwer (Nathalie Cobbaut, Sandra Evrard, Bart Janssen,
Annelien Keereman)

Redactieraad:

ADVP: Gunter Ceuppens (Dienst Beleid Integrale Veiligheid), Bert Hoffer (Directie Private Veiligheid), Dieter Geernaert (Externe communicatie), Jérôme Glorie (Directeur-generaal), Anne Laevens (Directie Politiebeheer), Stefaan Maekelberg (Directie Brandpreventie), Jo Vanhecke (Voetbalcel), Philip Willekens (Directie Lokale Integrale Veiligheid), Peter Mertens (Crisiscentrum), Leen Depuydt (Crisiscentrum), Claudia Hildebrand (Crisiscentrum)

Foto's:

Belga, gemeente Aubange, gemeente Fleurus, Gemeente Geetbets, gemeente Oplabbeek, gemeente Sint-Laureins, gemeente Tinlot, Peter Van Hoof, shutterstock, stad Gent

Website: www.besafe.be

Het woord is aan u

“Het incident gaf een enorme boost.”

*Jean-Luc Borremans,
Burgemeester
Fleurus*

Proactief communiceren over de crisisaanpak of niet?

De Veiligheidscel stelt een gemeentelijk Algemeen Nood- en Interventieplan op. Ligt u hierover uw bewoners in en wijst u hen ook op de eventuele risico's bij een incident? Of vreest u dat dit enkel tot paniek kan leiden?

Fleurus – Communiceren om gerust te stellen

In augustus 2008 vond in het Nationaal Instituut voor Radio-elementen (IRE) een incident plaats. Toen stond de gemeentelijke berichtgeving in Fleurus (22.500 inwoners) nog in de kinderschoenen. Sindsdien is er veel verbeterd.

“Ondanks de bevestiging dat het personeel van het IRE en de bevolking van Fleurus niet aan een echt gevaar werden blootgesteld, zorgde de berichtgeving op zich eerder voor paniek”, zeg burgemeester Jean-Luc Borremans. “Hoewel de lozing van radio-actief jodium werd vastgesteld tijdens het weekend van 23 en 24 augustus, werd er pas een persconferentie georganiseerd op woensdag 27 augustus. Na analyse van de grasstalen werd het nucleair noodplan afgekondigd op donderdagavond 27 augustus. Op vrijdag 29 augustus hebben de federale overheden, die waren samengekomen in het federaal Crisiscentrum, mij gevraagd om de voorzorgsmaatregelen te communiceren. De politie heeft in een perimeter van 5 km rond het IRE met luidsprekers rondgereden. Maar dat heeft de angst van de buurtbewoners enkel aangewakkerd.”

Hoe heeft u de gemoederen kunnen bedaren?

Borremans: “Zeer vlug werd er een telefoonlijn geopend, waar men 24 uur op 24 terecht kon. De bevolking kon zich laten onderzoeken. Ik heb achteraf meerdere burgerontmoetingen georganiseerd om samen met de verantwoordelijken van het IRE, beleidsafgevaardigden en mensen uit de medische wereld op alle vragen te kunnen antwoorden. Hierop waren 500 personen aanwezig. Deze transparantie heeft de burgers gerustgesteld.”

Wat is volgens u een kritische succesfactor?

Borremans: “Het IRE heeft enorme inspanningen geleverd op het gebied van communicatie aan de bevolking. Dat gebeurt via hun website en met een informatiebrief die op de website van de gemeente staat. Er werd een actieplan opgesteld om de veiligheid te verhogen en er kwam een begeleidingscomité voor risico-ondernemingen. Het incident gaf het proces rond de noodplannen voor hulpverlening een enorme boost. Fleurus beschikt over een volledig ANIP en alle plannen werden in het licht van dit incident geanalyseerd en bijgesteld.” ■

Neem het woord: Besafe Bulletin is een uitgave van de Algemene Directie Veiligheid en Preventie, die hiermee de lokale dynamiek inzake veiligheid en preventie wenst te bevorderen. Besafe Bulletin is een forum waar ideeën van burgemeesters elkaar ontmoeten.

“Bij crisissen komt een burgemeester in het oog van de storm terecht.”

*Annick Willems,
Burgemeester
Sint-Laureins*

Sint-Laureins – Fouten en stress reduceren

Sint-Laureins (6.500 inwoners) is nog niet in de media gekomen naar aanleiding van een ramp. Burgemeester Willems wil dat zo houden. Omdat volledig uitsluiten niet kan, is een goede noodplanning cruciaal. Maar ook dat iedereen op de hoogte is, zowel de verantwoordelijken als de burgers.

De moordpartij in een crèche in Dendermonde en de brand in een bejaardentehuis in Melle deden Annick Willems huiveren. Niet alleen persoonlijk, maar ook professioneel. “Bij zulke crisissen komt een burgemeester in het oog van de storm terecht. Dan is het noodzakelijk om rustig en efficiënt te kunnen optreden. Het is daarom een hele stap vooruit dat we een goedgekeurd gemeentelijk Nood- en Interventieplan hebben. De gemeenteraad gaf haar akkoord in maart 2008, de Gouverneur volgde in juli 2008. Er zijn procedures opgesteld en afspraken gemaakt in geval van een ramp. Maar het is belangrijk om ook de bevolking hierover te informeren.”

Hoe communiceert u over het plan met de inwoners?

Annick Willems: “Via het gemeentelijk informatieblad gaven we een korte toelichting over het gemeentelijk ANIP, lieten we de inwoners weten dat het plan werd goedgekeurd en werd vooral gewezen op het belang ervan. Via hetzelfde kanaal wordt herhaaldelijk een oproep gericht naar vrijwilligers die zich willen engageren om deel uit te maken van het psychosociaal hulpverleningsnetwerk, en met succes. Door regelmatig in het gemeentelijk informatieblad te publiceren blijven de inwoners zich bewust van het belang van de noodplanning.”

U hebt ook al oefeningen gehouden om het plan te testen. Hoe gebeurde dat?

Willems: “We hebben al eens een ‘papieren’ oefening gedaan. We simuleerden met de coördinatieveel de aanpak bij een brand in een vleugel van een rusthuis. Daarbij overliepen we op papier alle procedures. Sommige moesten bijgesteld worden, zo bleek. De persoon die de toegangssleutel had voor de parochiezaal, waar de noodopvang georganiseerd wordt, is bijvoorbeeld regelmatig onbereikbaar. Bij een tweede oefening evalueerden we de stressbeheersing met een telefonische coördinatioefening van een fictieve ramp.” ■

In elke aflevering van Besafe Bulletin vindt u beleidstips om de lokale veiligheid te verhogen. Ook u kunt aan uw collega's uw preventiebeleid toelichten. Uw inbreng is steeds welkom bij Ann Cossement, verantwoordelijke externe communicatie:

FOD Binnenlandse Zaken, Algemene Directie Veiligheid en Preventie, Waterloostraat 76, 1000 Brussel;
E-mail: ann.cossement@ibz.fgov.be; T 02 557 33 05